

Тиркеме
Кыргызской Республикинын
Билим берүү жана илим министрлигинин
№ _____ буйругуна
« _____ » _____ 2021-ж.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ**

**ЖОГОРКУ КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮНҮН
МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ**

АДИСТИК: 560001 дарылоо иши

квалификация: *адис (дарыгер)*

Бишкек 2021

Учурдагы 560001 дарылоо иши адистиги боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигине караштуу И.К. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиясынын Жогорку медициналык жана фармацевтик билим берүү боюнча окуу - усулдук бирикмеси тарабынан жактырылды.

КР БИМне караштуу жогорку медициналык
жана фармациялык билим берүү боюнча
ОУБнын төрагасы м.и.д., профессор

Э.Ш. Алымбаев

Түзүүчүлөр:

1. Алымбаев Э.Ш. - И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын окуу иштери боюнча проректору, м.и.д., профессор
2. Джумалиева Г.А. - И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын эл аралык байланыш жана стратегиялык өнүктүрүү боюнча проректору, м.и.д., профессор
3. Исакова Г.Б. - И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын окуу-усулдук бөлүмүнүн башчысы, м.и.к., доцент
4. Усубалиев М.Б. - И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын дарылоо иши факультетинин координатору, м.и.к., профессордун м.а.
5. Ибрагимова Т.М. - И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын дарылоо иши адистиги боюнча окуу-усулдук профилдик комитеттин төрагасы, м.и.к., доцент
6. Момушова М.Т. - И.К. Ахунбаев атындагы КММАнын ОУБ сектор башчысы
7. Зарифьян А.Г. - Б.Н. Ельцин атындагы КРСУнун медициналык факультетинин деканы, м.и.д., профессор
8. Шишкина Е.Н. - Б.Н. Ельцин атындагы КРСУнун медициналык факультетинин уюштуруу-усулдук бөлүмүнүн жетектөөчү адиси
9. Ахунбаев С.М. - ЭЖММ ректору, м.и.к., доцент
10. Усенова А.А. - ЭЖММ окуу-тарбиялык иштер боюнча проректору, м.и.к., доцент
11. Еременко В.В. - ЭЖММ билим берүү сапаты боюнча проректору, п.и.к.
12. Субанбекова Г.М. - ЭЖММ окуу-усулдук бөлүмдүн жетекчиси
13. Исмаилов А.А. - ОшМУнун медициналык факультетинин деканы, м.и.к., доцент
14. Турсунбаева А.Т. - ОшМУнун медициналык факультетинин окуу-усулдук керешинин төрагасы
15. Джумаева Л.М. - ОшМУнун эл аралык медицина факультетинин деканынын орун басары, Р.Н.Д.

МАЗМУНУ

1.	ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР	4 бет.
1.1.	Мамлекеттик билим берүү стандартын иштеп чыгууда колдонулган ченемдик документтер	4 бет.
1.2.	Терминдер, аныктамалар, белгилөөлөр, кыскартуулар	4 бет.
2.	КОЛДОНУУ ЧӨЙРӨСҮ	5 бет.
2.1	Жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартынын аныктамасы (ЖКБ МБС)	5 бет.
2.2	ЖКБ МБС негизги колдонуучулары	5 бет.
2.3	Абитуриенттердин даярдык деңгээлине талаптар	6 бет.
3.	АДИСТИКТИН ЖАЛПЫ МҮНӨЗДӨМӨСҮ	6 бет.
3.1	Бйгарылуучу квалификация	6 бет.
3.2	ЖКБ НБП өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү	6 бет.
3.3	НБП өздөштүрүүнүн сыйымдуулугу	6 бет.
3.4	ЖКБ НБП максаты	6 бет.
3.5	Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердигинин чөйрөсү	7 бет.
3.6	Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердигинин объекти	7 бет.
3.7	Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердигинин түрлөрү	7 бет.
3.8	Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердигинин милдеттери	8 бет.
4.	НБП ИШКЕ АШЫРУУ ШАРТТАРЫНА ЖАЛПЫ ТАЛАПТАР	9 бет.
4.1	НБП ишке ашырууда ЖОЖ укуктарына жана милдеттерине жалпы талаптар	9 бет.
4.2	НБП ишке ашырууда студенттин укуктарына жана милдеттерине жалпы талаптар	10 бет.
4.3	Студенттин окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү	10 бет.
4.4	Каникул убагынын жалпы көлөмү	10 бет.
5.	АДИСТИК БОЮНЧА НБП ТАЛАПТАРЫ	10 бет.
5.1	Адистик боюнча НБП жыйынтыктарына талаптар	10 бет.
5.2	Адистик боюнча НБП структурасына талаптар	13 бет.
5.3	Адистик боюнча НБП ишке ашыруу шарттарына талаптар	15 бет.
	1-ТИРКЕМЕ	19 бет.

1. ЖАЛПЫ ЖОБОЛОР

1.1. 560001 Дарылоо иши адистиги боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн Мамлекеттик билим берүү стандарты "Билим берүү жөнүндө" мыйзамга жана Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларына ылайык, Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан иштелип чыккан жана билим берүү тармагы жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталган тартипте бекитилген.

Бул Мамлекеттик билим берүү стандартын аткаруу, менчигинин түрүнө жана ведомстволук таандыктыгына карабастан, адистерди даярдоо үчүн кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык окуу жайлар үчүн милдеттүү болуп саналат.

1.2. Терминдер, аныктамалар, белгилөөлөр, кыскартуулар

Бул жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартында терминдер жана аныктамалар Кыргыз Республикасынын "Билим берүү жөнүндө" мыйзамына жана белгиленген тартипте Кыргыз Республикасы тарабынан кабыл алынган жогорку кесиптик билим берүү чөйрөсүндөгү эл аралык документтерге ылайык колдонулат:

- **негизги билим берүү программасы** - окутуунун тиешелүү багыты боюнча окуу процессин ишке ашыруунун максаттарын, күтүлгөн жыйынтыктарын, мазмунун жана уюштурулушун жөнгө салуучу окуу-усулдук документтердин жыйындысы;
- **даярдоо багыты** - бирдиктүү фундаменталдык даярдыктын негизинде интеграцияланган ар кандай профилдеги жогорку кесиптик билимге ээ болгон адистерди даярдоо үчүн билим берүү программаларынын жыйындысы;
- **профиль** - негизги билим берүү программасынын белгилүү бир түргө жана (же) кесиптик иштин объектинге багытталышы;
- **компетенттүүлүк** - белгилүү чөйрөдө эффективдүү ишмердүүлүк үчүн керектүү студентти билимге даярдоонун социалдык талабы;
- **кредит** - негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугунун шарттуу чарасы;
- **окутуунун жыйынтыктары** - негизги билим берүү программасы / модулда окутуунун натыйжасында алынган компетенциялар;
- **жалпы илимий компетенциялар** - бул кесиптик ишмердүүлүктүн бардык түрлөрүнө (же көбүнө) мүнөздүү болгон мүнөздөмөлөр: үйрөнүү, талдоо жана синтездөө ж.
- **инструменталдык компетенциялар** - таанып билүү жөндөмдөрүн, идеяларды жана ойлорду түшүнүү жана колдонуу жөндөмүн камтыйт; методикалык жөндөмдөр, айлана-чөйрөнү түшүнүү жана башкаруу жөндөмдүүлүгү, убакытты уюштуруу, үйрөнүү, чечим кабыл алуу жана көйгөйлөрдү чечүү стратегияларын түзүү; технологиялык көндүмдөр; технологияларды колдонуу менен байланышкан көндүмдөр, компьютерде иштөө жөндөмү жана маалыматты башкаруу жөндөмү; лингвистикалык көндүмдөр, баарлашуу компетенциялары;
- **социалдык-жеке жана жалпы маданий компетенттүүлүк** - сезимди жана мамилени билдирүү жөндөмү менен байланышкан жеке жөндөмдөр, сынчыл ой жүгүртүү жана өзүн өзү сыңдоо жөндөмү, ошондой эле социалдык өз ара аракеттенүү жана кызматташуу процесстери менен байланышкан социалдык көндүмдөр, иштөө жөндөмү топтордо социалдык жана этикалык милдеттенмелерди алуу;
- **кесиптик стандарт** - профессионалдык иштин конкреттүү түрүнүн алкагында анын мазмунуна жана сапатына карата талаптарды аныктай турган жана кызматкердин

ишмердүүлүгүнүн түрүнө карабастан, квалификациясынын сапаттык деңгээлин сүрөттөгөн негизги документ, кандайдыр бир уюмдун кызматкерлери өз ордун туура ээлөө үчүн аткарууга тийиш.

Учурдагы негизги билим берүү программасында төмөнкүдөй кыскартуулар жана белгилөөлөр колдонулат:

ЖКБ – жогорку кесиптик билим берүү;

ЖОЖ – жогорку окуу жай;

МБС – Мамлекеттик билим берүү стандарты;

ИК - инструменталдык компетенция;

ТК– тандоо курсу

МЧЖ – мүмкүнчүлүгү чектелген жак

ЖК - жалпы компетенциялар;

НБП – негизги билим берүү программасы;

КК – кесиптик компетенция;

СЛМК - социалдык-личностук жана жалпы маданий компетенциялар;

ОУБ – окуу-усулдук бирикме;

НБП ДЦ – негизги билим берүү программасынын дисциплиналар цикли.

2. КОЛДОНУУ ЧӨЙРӨСҮ

2.1. Бул жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары - ЖКБ МБС) **560001 дарылоо иши** адистиги боюнча негизги билим берүү программаларын ишке ашырууда милдеттүү болгон ченемдерди, эрежелерди жана талаптарды камтыйт. Кыргыз Республикасынын аймагында тиешелүү адистик боюнча лицензиясы менен менчигинин, ведомстволук таандыктык түрүнө карабастан жогорку кесиптик билим берүүнүн бардык билим берүү уюмдары (мындан ары - ЖОЖдор) тарабынан жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн сапатын баалоо, окуу жана уюштуруу -усулдук документтерди иштеп чыгуу үчүн негиз болуп саналат.

2.2. Учурдагы **ЖКБнын МБС 560001 дарылоо иши адистиги боюнча негизги колдонуучулары:**

- аталган багыт жана даярдоо денгээли боюнча негизги социалдык чөйрөдө техника, илимий жетишкендиктерди эске алуу менен кесиптик билим берүү программаларын иштеп чыгууга, эффективдүү ишке ашырууга жана жаңыртууга ЖОЖдордо жооптуу администрация жана илимий-педагогикалык курам (профессорлук-окутуучулар курамы, илимий кызматкерлер) б.э.;
- бул окуу чөйрөдө ЖОЖдордун негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууда билим берүү ишмердүүлүгүн натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жооптуу студенттер;
- кесиптик ишмердиктин тиешелүү чөйрөсүндөгү адистердин жана жумуш берүүчүлөрдүн бирикмелери;
- борбордук мамлекеттик органдын Кыргыз Республикасынын билим берүү тармагындагы аткаруу бийлигине тапшыруусу боюнча негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууну камсыз кылган окуу-усулдук бирикмелер жана кеңештер;
- жогорку кесиптик билим берүүнү каржылоону камсыз кылган аткаруу бийлигинин мамлекеттик органдары;
- аткаруу бийлигинин ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдары, жогорку кесиптик билим

берүү системасында мыйзамдардын сакталышына көзөмөлдү камсыз кылат;

- билим берүү программаларын жана уюмдарын аккредитациялоону, жогорку кесиптик билим берүү чөйрөсүндө сапатты көзөмөлдөөнү жүзөгө ашыруучу аккредитациялык агенттиктер.

2.3. Абитуриенттердин даярдык деңгээлине талаптар

2.3.1. Адис деген академиялык даражасын берүү менен жогорку кесиптик билим алууга умтулган абитуриенттин билим деңгээли орто жалпы билим же орто кесиптик (же жогорку кесиптик) билим болуш керек.

2.3.2. Абитуриенттин орто жалпы же орто кесиптик (же жогорку кесиптик) билими жөнүндө мамлекеттик билими тууралуу документи болушу керек.

5 жылдык окуу программасына тапшыргандар үчүн 12 жылдык негизги орто билим талап кылынат.

3. АДИСТИКТИН ЖАЛПЫ МҮНӨЗДӨМӨСҮ

3.1. Кыргыз Республикасында **560001 дарылоо иши адистиги** боюнча ЖКБнын МБС ишке ашырылган. ЖКБнын НБП өздөштүргөндөн кийин жана мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация ийгиликтүү аяктагандан кийин окуу жайдын бүтүрүүчүлөрүнө белгиленген тартипте адис (дарыгер) квалификациясын ыйгаруу менен жогорку кесиптик билим жөнүндөгү диплому берилет.

Англис тилиндеги бүтүрүүчүлөрдүн дипломунда "Medical doctor" квалификациясы көрсөтүлгөн.

3.2. 560001 дарылоо иши адистиги боюнча ЖКБнын НБП өздөштүрүүнүн нормативдик мезгили орточо жалпы же орто / жогорку кесиптик билимдин негизинде 6 жыл окутуунун толук күндүзгү формасын гана түзөт.

12 жылдык негизги орто билими бар чет өлкөлүк жарандар үчүн ЖКБнын НБП өздөштүрүүнүн нормативдик мөөнөтү 5 жыл окутуунун толук күндүзгү формасын гана түзөт.

Адистик боюнча ЖКБнын НБП өздөштүрүүнүн бул ченемдик мөөнөттөрү Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан белгиленет.

3.3. Жалпы орто же орто/жогорку кесиптик билим берүү базасында адистик боюнча НБП өздөштүрүүнүн жалпы эмгек сыйымдуулугу 360 кредитти түзөт.

Күндүзгү окуу формасында билим алган ЖКБнын НБП өздөштүрүү 12 жылдык негизги орто билими бар чет өлкөлүк жарандар үчүн 320 кредитти түзөт.

ЖКБ НБП эмгек сыйымдуулугу окуу жылы ичинде 60 кредитке барабар.

Бир кредит студенттин 30 сааттык окуу ишине (анын ичинде аудиториялык, өз алдынча ишин жана аттестациянын бардык түрүн кошкондо) эквиваленттүү.

3.4. Билим берүү жана инсанды тарбиялоо тармагындагы 560001 дарылоо иши боюнча ЖКБ НБПнын максаты.

3.4.1. ЖКБнын НБП боюнча 560001 дарылоо иши адистигин дардоодо төмөнкүлөр негизги болуп эсептелет:

- жалпы жана атайын компетенттүүлүккө ээ болгон, анын социалдык мобилдүүлүгүнө жана эмгек рыногундагы туруктуулугуна өбөлгө түзгөн универсалдуу жана предметтик компетенттүүлүккө ээ болгон дарыгерди даярдоо, аспирантурага даярдык, андан кийин тандаган тармагында кесиптик медициналык практиканы ишке ашыруу.

3.4.2. ЖКБнын НБП боюнча **560001 дарылоо иши адистиги** боюнча жеке адамды

тарбиялоодогу максат:

- студенттердин максатка умтулуусун, уюшкандыгын, эмгекчилдигин, жоопкерчилигин, жарандыгын, баарлашуусун, толеранттуулугун өркүндөтүү, жалпы маданиятты өркүндөтүү.

3.5. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүк чөйрөсү

560001 дарылоо иши адистиги боюнча бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүк чөйрөсү төмөнкүлөрдү өз ичине камтыйт: саламаттыкты сактоодогу стандарттарга жана талаптарга ылайык медициналык жардамды (дарылоо-алдын алуу, медициналык жана социалдык) камсыз кылуу аркылуу калктын саламаттыгын жакшыртууга жана сактоону камтыйт.

Бүтүрүүчүлөр кесиптик ишмердүүлүктү билим деңгээлинин жана квалификация үчүн зарыл болгон компетенциянын шартында кесиптик ишмердүүлүктүн башка чөйрөлөрүндө жүргүзө алышат.

3.6. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн объекти

Адистиктин программасын өздөштүргөн бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн объекттери болуп төмөнкүлөр саналат:

- физикалык жактар (бейтаптар);
- калк;
- ден соолукту чыңдоого, оорулардын алдын алууну, дарт аныктоону жана дарылоону камсыз кылууга багытталган шарттарды түзүүгө арналган каражаттардын жана технологиялардын болушу.

3.7. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрү

Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрү болуп төмөнкүлөр саналат:

- профилактикалык;
- диагностикалык;
- дарылоо;
- реабилитациялык;
- билим алуучулук;
- уюштуруу-башкаруучулук;
- илимий-изилдөөчүлүк.

Негизинен бүтүрүүчү даярдалган кесиптик иштин конкреттүү түрлөрү окуу жай тарабынан тиешелүү (кесиптик эмес) кесиптин негизинде иштелип чыккан билим берүү программасынын мазмунун аныкташы керек.

3.8. Бүтүрүүчүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн милдеттери

Профилактикалык ишмердик боюнча:

- калктын ден-соолугун сактоо жана чыңдоо мотивациясын калыптандыруу иштерин жүргүзүү;
- оорулардын алдын алууга багытталган профилактикалык жана эпидемиологияга каршы иш-чараларды жүргүзүү;
- калкка диспансердик байкоо жүргүзүү;
- сергек жашоону калыптандыруу максатында чоңдордун, балдардын, алардын туугандарынын жана медициналык персоналдын арасында санитардык-агартуу иштерин жүргүзүү.

Диагностикалык иш-аракеттер:

- пропедевтикалык жана лабораториялык-инструменталдык изилдөө ыкмаларын билүүнүн негизинде оорулуулардын патологиялык абалын жана ооруну аныктоо;

- ар кайсы курактагы калктын кечиктирилгис абалдарынын диагностикасы;
- кош бойлуулуктун диагностикасы;
- соттук-медициналык экспертизаны өткөрүү.

Дарылоо ишмердиги:

- далилдүү медицинаны принциптерине негизделген терапиялык жана хирургиялык ыкмаларды колдонуу менен калкты дарылоо;
- физиологиялык жана патологиялык кош бойлуулукту кароо
- кечиктирилгис абалдарда ар кайсы курактагы калктын өкүлдөрүнө медициналык жардам көрсөтүү;
- өзгөчө кырдаалда медициналык жана эвакуациялык иш-чараларды жүргүзүү жана эпидемиянын экстремалдык шарттарында, массалык жабыркоо борборлорунда калкка медициналык жардам көрсөтүү;
- дары каражаттары менен иштөөнү уюштуруу, аларды колдонуу жана эрежелерин сактоо.

Реабилитациялык ишмердик:

- соматикалык оорудан, жаракаттан же операциялык кийлигишүүдөн кийин бойго жеткен калктын, өспүрүмдөрдүн жана балдардын арасында калыбына келтирүү иш-чараларын жүргүзүү;
- профилактикалык максатта жана калыбына келтирүүгө муктаж болгон бойго жеткен калкта, өспүрүмдөрдө жана балдарда дарылоочу гимнастиканы, физиотерапияны жана курорттук факторлорду колдонуу.

Билим берүү ишмердиги:

- саламаттыкты сактоого жана чыңдоого багытталган чоңдордун, өспүрүмдөрдүн жана балдардын позитивдүү медициналык жүрүм-турумун калыптандыруу;
- чоңдордун, өспүрүмдөрдүн жана балдардын сергек жашоо образын калыптандыруу, анын ичинде жаш муундун ден-соолугуна терс таасирин тийгизген адаттарды жоюу;
- оорулардын алдын алууга жана ден-соолукту чыңдоого салым кошуу менен ден-соолукту чыңдоочу иш-чараларга чоңдорду, өспүрүмдөрдү жана балдарды үйрөтүү.

Уюштуруучулук жана башкаруучулук ишмердик:

- дарылоочу мекемелерде жана түзүмдүк бөлүмдөрдө медициналык жардам көрсөтүүнү уюштуруунун негизги принциптерин колдонуу;
- медициналык уюмдарда орууларга жана медициналык персоналдын эмгек активдүүлүгү үчүн жагымдуу шарттарды түзүү;
- медициналык документацияны жүргүзүү;
- дарылоо -диагностикалык сапатты баалоону уюштурууга катышуу жана бейтаптарга реабилитациялык жана профилактикалык жардам көрсөтүү.

Илимий-изилдөө ишмердиги

- илимий адабияттарды жана расмий статистикалык обзорлорду талдоо;
- заманбап илимий проблемалар боюнча рефераттарды, илимий макалаларды, докладдарды жазуу;
- статистикалык анализ жүргүзүүгө катышуу жана жүргүзүлгөн изилдөө боюнча отчет даярдоо;
- саламаттыкты сактоо, диагностика, дарылоо, медициналык реабилитация жана профилактика жаатындагы өзүнчө илимий-изилдөө жана прикладдык маселелерди чечүү.

4. НБПны ИШКЕ АШЫРУУ ШАРТТАРЫНА КОЮЛГАН ЖАЛПЫ ТАЛАПТАР

4.1. НБП ишке ашырууда окуу жайдын укуктары менен милдеттерине карата жалпы талаптар.

4.1.1. ЖОЖдор эмгек рыногунун муктаждыктарын эске алуу менен Кыргыз Республикасынын ЖКБ МБС негизинде адистештирүү боюнча НБП өз алдынча иштеп чыгышат жана окуу жайдын Окумуштуулар кеңешин бекитет.

Окуу жайлар илимди, маданиятты, экономиканы, технологияны, технологияны жана социалдык чөйрөнү өнүктүрүү менен окуу жайда билим берүүнүн сапатын камсыз кылуу боюнча сунуштарды карманып, беш жылда бир жолудан кем эмес жаңыртууга милдеттүү, анын ичинде:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыздоо стратегиясын иштеп чыгуу;
- мониторинг жүргүзүүдө, билим берүү программаларын мезгил менен карап чыгуу;
- студенттердин билим жана көндүмдөрүн, бүтүрүүчүлөрдүн компетенттүүлүгүн так макулдашылган критерийлердин негизинде баалоонун объективдүү жол-жоболорун иштеп чыгуу;
- педагогикалык курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылуу;
- бардык ишке ашырылган билим берүү программалары үчүн жетиштүү билим берүү ресурстарын берүү, аларды колдонуунун эффективдүүлүгүн көзөмөлдөө, аны студенттер арасында сурамжылоо жүргүзүү аркылуу жүргүзүү;
- алардын ишмердүүлүгүн (стратегияларын) баалоонун жана башка билим берүү мекемелери менен салыштыруунун макулдашылган критерийлери боюнча өзүн-өзү текшерүүнү үзгүлтүксүз жүргүзүү;
- коомчулукка алардын ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктары, пландары, инновациялары жөнүндө маалымат берүү.

4.1.2. Студенттердин жана бүтүрүүчүлөрдүн даярдык сапатын баалоо алардын учурдагы, аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациясын камтышы керек. Негизги баалуулуктар окуу жай тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Студенттердин жана бүтүрүүчүлөрдүн аттестациясына, бүтүрүүчүлөрдүн квалификациялык иштеринин мазмунуна, көлөмүнө жана структурасына карата талаптар «Бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациясы жөнүндө» жобо менен окуу жай тарабынан аныкталат.

4.1.3. НБП иштеп чыгууда бүтүрүүчүлөрдүн социалдык жана жеке компетенцияларын калыптандыруудагы окуу жайдын потенциалы аныкталууга тийиш (мисалы, коомдук өз ара аракеттенүү, өзүн-өзү уюштуруу жана өзүн-өзү башкаруу, системалуу иши). Окуу жай социалдык-маданий чөйрөнү түзүүгө, инсандынар тараптуу өнүгүүсү үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө милдеттүү.

Окуу жай билим берүү процессинин социалдык-билим берүүчү компонентин өнүктүрүүгө, анын ичинде студенттердин өзүн-өзү башкаруусун өнүктүрүүгө, студенттердин коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачыл клубдардын ишине, илимий иштерге катышуусуна салым кошууга милдеттүү.

4.1.4. Окуу жайдын НБП студенттин тандоосу боюнча дисциплиналарды камтышы керек. Студенттин тандоосу боюнча дисциплинаны түзүү тартиби окуу жайдын ички документтерине ылайык белгиленет.

4.1.5. Окуу жай студенттерге өзүнүн окуу программаларын түзүүгө катышуу үчүн реалдуу мүмкүнчүлүк берүүгө милдеттүү.

4.1.6. Окуу жай студенттерди НБП түзүүдө алардын укуктары жана милдеттери менен

тааныштырууга, дисциплиналардын студенттер тарабынан тандалып алынган алар үчүн милдеттүү болорун жана алардын жалпы окуу жүктөмү пландан кем болбошун түшүндүрүүгө милдеттүү.

4.2. НБП ишке ашырууда студенттин укуктары менен милдеттерине карата жалпы талаптар.

4.2.1. Студенттер НБП каралган тандоо дисциплиналарын өздөштүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын көлөмүнүн чегинде конкреттүү дисциплиналарды тандоого укуктуу.

4.2.2. Жеке билим берүү траекториясын түзүүдө студент окуу жайда дисциплинаны тандоо жана алардын окутуунун (адистиктин) келечектеги профилине тийгизген таасири боюнча кеңеш алууга укуктуу.

4.2.3. НБП өнүктүрүүнүн жыйынтыктарына жетишүү үчүн СЛК өнүктүрүүдө студенттер өзүн-өзү башкарууну өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачыл клубдардын ишине, илимий изилдөөлөргө катышууга милдеттүү.

4.2.4. Студенттер университеттин НБП тарабынан коюлган бардык милдеттерди аткарууга милдеттүү.

4.3. Студенттердин окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү окуунун 5 күндүзгү окуу жумасына 45 сааттан кем эмес жана 54 сааттан кем эмес өз алдынча иштөөнүн бардык түрлөрүн кошкондо, 6 күндүзгү окуу жумасына бекитилет.

Күндүзгү окууда жумасына аудиториялык сабактарынын көлөмү МБС тарабынан ЖКБ денгээли жана окутуу багытынын өзгөчөлүгү менен аныкталат жана ар бир окуу китебин изилдөө үчүн бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 50% түзөт.

Берилген дисциплинада өз алдынча иштөөгө арналган сааттарда, анын ичинде окуу дисциплинасы (модуль) боюнча сынакка даярдануу каралган.

4.4. Окуу жылында каникулдун жалпы көлөмү 7-10 жуманы, анын ичинде кыш мезгилинде эки жумадан кем болбошу керек.

560001дарылоо иши боюнча ЖКБ НБП программасы боюнча окуган чет өлкөлүк жарандар үчүн кышкы каникулдун узактыгы окуу жай тарабынан аныкталат.

5. АДИСТИК БОЮНЧА НБП ТАЛАПТАРЫ

5.1. Адистиктер боюнча НБП өздөштүрүү жыйынтыктарына талаптар.

Адис деген квалификациясына ээ болгон **560001 дарылоо иши адистиги** боюнча бүтүрүүчү НБП максаттарына жана учурдагы ЖКБ МБСтын 3.4-3.8-пункттарында көрсөтүлгөн кесиптик ишмердүүлүктүн милдеттерине ылайык:

а) универсалдуу:

- жалпы илимий компетенциялар (ЖК):

ЖК-1 - коомдук маанидеги көйгөйлөрдү жана процесстерди талдай алат, ар кандай кесиптик жана коомдук иш-аракеттерде гуманитардык, табигый, биомедициналык жана клиникалык илимдердин методдорун практикада колдоно алат;

ЖК -2 - маанилүү саясий окуяларды жана тенденцияларды талдай алат, дүйнөлүк тарыхый процесстин негизги түшүнүктөрүнө жана мыйзамдарына ээ болот, тарыхый мурастарды жана каада-салттарды урматтайт жана сактайт, жарандык позициясын калыптандыруу үчүн мамлекеттик саясатты баалоого жөндөмдүү;

ЖК-3-социалдык, илимий жана этикалык маселелер боюнча түшүнүктөрүн калыптандырууга зарыл болгон заманбап маалымат технологияларын колдонуу менен чогултууга, иштетүүгө жана чечмелөөгө жөндөмдүү жана даяр;

ЖК -4 жамаатта иштөөгө жөндөмдүү жана даяр, социалдык, этникалык, конфессиялык жана маданий айырмачылыктарды сабырдуулук менен кабыл алат.

-инструменталдык компетенциялар (ИК):

ИК-1 - компьютерде өз алдынча иштөө мүмкүнчүлүгү жана кесиптик маселелерди чечүү үчүн системалык жана прикладдык тапшырмаларды программалык камсыздоо;

ИК-2 - маалымат коопсуздугунун негизги талаптарын эсепке алуу менен маалыматты, библиографиялык ресурстарды жана маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

ИК-3 - мамлекеттик тилде жана расмий тилдерде жазуу жана оозеки баарлашууга даярдыкка жөндөмдүү, кесиптик милдеттерди чечүү үчүн чет тилдердин бирин өздөштүрө алган;

ИК-4 - башкаруу ыкмаларын колдонууга, аткаруучулардын ишин уюштурууга; ар кандай пикирлер боюнча кесиптик компетенциясынын чегинде жооптуу башкаруу чечимдерин табууга жана кабыл алууга, жөндөмдүү жана даяр.

- социалдык-жеке жана социалдык-маданий компетенциялар (СЖСМК):

СЖСМК -1 - кесиптик ишмердүүлүктө этикалык, деонтологиялык жана биоэтикалык принциптерди ишке ашырууга жөндөмдүү жана даяр;

СЖСМК -2 - профессионалдык баарлашуу ыкмаларын өздөштүрүүгө жөндөмдүү жана даяр; этностор аралык мамилелерди куруу, топто иштөө, конфликттик кырдаалдарды конструктивдүү чечүү, социалдык, этникалык, конфессиялык жана маданий айырмачылыктарга сабыр кылуу;

СЖСМК -3-квалификациясын дайыма жогорулатууга жөндөмдүү жана даяр, өзүн-өзү таануу, өнүктүрүү, актуалдаштырууга; убакытын башкарууга, иш-аракеттерин пландоого жана уюштурууга, жеке жана кесиптик өнүгүү жана окутуу стратегиясын түзүүгө даяр жана жөндөмдүү;

СЖСМК -4 - коомдо кабыл алынган моралдык-укуктук ченемдерди эсепке алуу менен иш жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр, купуя маалымат менен иштөө боюнча мыйзамдарды жана ченемдик укуктук актыларды, социалдык жана этикет принцибин сактоого;

СЖСМК -5 - логикалык жана аргументалдык анализге, эл алдында сүйлөөгө, талкууга жана талаш-тартышка, билим берүү жана тарбиялоо иш-чараларын ишке ашырууга, кызматташууга жөндөмдүү жана даяр.

б) Кесиптик компетенциялар (КК):

- жалпы кесиптик компетенциялар:

КК -1 - медициналык этиканын эрежелерин, жашыруун маалымат менен иштөө боюнча мыйзамдарды жана эрежелерди сактоого, медициналык сырды коргоого жөндөмдүү жана даяр;

КК -2 - бул дисциплинардык, административдик, жарандык укукту, кылмыш жоопкерчилигин билип, медициналык каталардын алдын алуу үчүн жеке ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктарын талдоого жөндөмдүү жана даяр;

КК-3 - социалдык маанилүү көйгөйлөрдү жана процесстерди талдоого, саламаттык сактоо системасында экономикалык мамилелердин ыкмаларын колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-4 - клиникалык синдромдорго патофизиологиялык талдоо жүргүзүүгө, калк арасында жаш курагы боюнча диагноз коюунун, дарылоонун, реабилитациялоонун жана алдын алуунун патогенетикалык принциптерин негиздөөгө жөндөмдүү жана даяр;

КК-5 - сурамжылоону, физикалык кароону, клиникалык кароону, заманбап лабораториялык жана инструменталдык изилдөөлөрдүн жыйынтыктарын жүргүзүүгө жана

чечмелөөгө, амбулатордук жана стационардык медициналык картаны жазууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-6 - асептикалык жана антисептикалык ыкмаларды колдонууга, медициналык аспаптарды колдонууга, оорулууларга кам көрүүгө жөндөмдүү жана даяр;

КК-7 - бейтаптар менен иштөөдө колдонулуучу медициналык жана техникалык жабдуулар менен иштөөгө жөндөмдүү жана даяр, кесиптик милдеттерди чечүү үчүн заманбап маалыматтык технологиялардын мүмкүнчүлүктөрүн колдонууга;

КК-8 - калктын ден соолугунун көрсөткүчтөрү боюнча заманбап маалыматты ДПМ (ЛПУ) денгээлинде колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-9 - негизги маселелерди билүүгө жөндөмдүү жана бойго жеткен калктын жана балдардын арасында эмгекке жарамдуулугун (убактылуу) жана майыптуулуктун алдын алуу боюнча экспертиза жүргүзүүгө даяр;

- профилактикалык ишмердиги:

КК-10 - инфекциялык, паразитардык жана инфекциялык эмес оорулардын алдын алуу боюнча профилактикалык иш-чараларды жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр;

КК-11 - оорулардын коркунуч факторлорун жоюу боюнча калк арасында санитардык-агартуу иштерин жүргүзүүгө жөндөмдүү жана даяр, туура тамактануу боюнча сунуштарды киргизе алат;

КК-12 - туберкулезду эрте аныктоо максатында жыйынтыктарды баалоо үчүн туберкулинди массалык диагностикалоо жана флюорографиялык изилдөө жыйынтыгы менен байкоо жүргүзүү үчүн жеке адамдарды тандап алууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-13 - өзгөчө коркунучтуу инфекциялардын очокторунда калкты коргоого, радиациялык абалдын начарлашында жана табигый кырсыктарда жана башка өзгөчө кырдаалдарда эпидемияга каршы иш-чараларды өткөрүүгө жөндөмдүү жана даяр;

- диагностикалык ишмердик:

КК-14 - биохимиялык жана клиникалык изилдөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча органдардын, системалардын жана бүтүндөй организмдин патологиясын эсепке алуу менен диагноз коюуга даяр;

КК-15 - айрым органдардын жана системалардын иштөө ырааттуулугун талдоого жөндөмдүү жана даяр, анатомиялык жана физиологиялык өзгөчөлүктөрү боюнча билимдерди, клиникалык жана лабораториялык изилдөөлөрдүн негизги ыкмаларын жана органдар системасынын функционалдык абалын баалоону колдоно алат;

КК-16 - диагноздун алгоритмин (негизги, коштоочу, кабылданган), МКБны каттоо менен колдонууга, кечиктирилгис жана коркунуч жараткан жагдайды аныктоо үчүн негизги диагностикалык иш-чараларды аткарууга жөндөмдүү жана даяр;

- медициналык ишмердүүлүк:

КК-17 - амбулатордук жана стационардык шарттарда чоң кишилерде жана балдарда көп кездешкен ооруларда жана шарттарда негизги медициналык иш-чараларды аткарууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-18 - орулуунун өмүрүнө коркунуч келтирбеген жана тез медициналык жардамды талап кылбаган курч оорулар, шарттар, өнөкөт оорулардын күчөшүндө медициналык жардам көрсөтүүгө даяр жана даяр;

КК-19 - өзгөчө жана коркунучтуу кырдаалдарда биринчи жардам көрсөтүүгө жөндөмдүү жана даяр, бейтаптарды пландуу жана шашылыш тартипте ооруканага жаткырууга багыттоо;

КК-20 - өзгөчө кырдаалдарда, анын ичинде медициналык эвакуацияны талап кылганда медициналык жардам көрсөтүүгө жөндөмдүү жана даяр;

КК -21 - физиологиялык кош бойлуулукту, төрөттү көзөмөлдөөнү изилдөөгө жөндөмдүү жана даяр;

- реабилитациялык ишмердик:

КК -22 - организмдин көп кездешкен жаракаттарында жана патологиялык шарттарда калк арасында реабилитациялык чараларды (медициналык, социалдык жана кесиптик) колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-23 - режимди тандоо боюнча сунуштарды берүүгө, физикалык терапия, физиотерапия, дары каражаттарысыз дарылоону жана каршы көрсөтмөлөрүн аныктоого, калкты дарылоодо жайкы курортторду колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

- билим берүү ишмердүүлүгү:

КК -24 - орто жана кенже медициналык персоналды санитардык-гигиеналык эрежелерине, этикалык жана деонтологиялык принциптерге ылайык даярдоого жөндөмдүү жана даяр;

КК -25 - калкты сергек жашоо үчүн көндүмдөрдү калыптандырууда негизги гигиеналык иштерге жана агартуу иштерине үйрөтүүгө даяр жана даяр;

- уюштуруучулук жана башкаруучулук иш:

КК-26 - Кыргыз Республикасынын саламаттыкты сактоосунда кабыл алынган, ошондой эле эл аралык практикалык медицинада колдонулган ченемдик документтерди колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-27 - саламаттыгын сактоо уюмдарынын структуралары, багыттоо жана кайра багыттоо системалары боюнча билимин колдонууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-28 - дарылоо-профилактикалык мекемелердин орто жана кенже медициналык персоналдынын ишин рационалдуу уюштурууну камсыз кылууга жөндөмдүү жана даяр;

КК-29 - негизги медициналык жана статистикалык көрсөткүчтөрдү колдонуу менен медициналык жардамдын сапатын баалоого жөндөмдүү жана даяр;

КК-30 - өзгөчө кырдаалдарда, анын ичинде медициналык эвакуацияда медициналык жардамды уюштурууга жөндөмдүү жана даяр;

- илимий-изилдөө ишмердүүлүгү:

КК-31 - далилдүү медицинанын негизинде медициналык маалыматты талдоого жана ачыкка чыгарууга жөндөмдүү жана даяр;

КК -32 - илимий изилдөөлөрдү пландаштырууга жана өткөрүүгө жөндөмдүү жана даяр;

КК-33 - калктын ден соолугун коргоого багытталган жаңы ыкмаларды жана ыкмаларды киргизүүгө жөндөмдүү.

Профиль - кошумча кесиптик компетенциялар менен 5тен ашпаган санда окуу жай тарабынан өз алдынча аныкталат. Профилдердин тизмеси ОУБ тарабынан бекитилет

Компетенциялардын тизмеги квалификациялардын улуттук алкагынын, тармактык жана кесиптик стандарттардын негизинде аныкталат.

5.2. Адистик боюнча НБП структурасына талаптар.

560001 дарылоо иши адистиги боюнча НБП структурасы төмөнкү блокторду камтыйт:

1 -блок - Дисциплиналар (модулдар);

2 -блок - Практика;

3 -блок - Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация.

12 жылдык базалык билими жөнүндө аттестаты бар чет өлкөлүк жарандар үчүн гуманитардык, социалдык жана экономикалык, ошондой эле математикалык жана табигый-илимий циклдарына ылайык окуу планы каралган.

Адистик боюнча НБП боюнча структурасы		Адистик боюнча НБП көлөмү жана анын кредиттердеги блоктору	
		6 жылдык окуу	5 жылдык окуу
Блок 1	I. Гуманитардык, Социалдык жана экономикалык цикл	34	16дан кем эмес
	II. Математикалык жана табигый-илимий цикли	14	6 дан кем эмес
	III. Кесиптик цикл	277	267 дан кем эмес
Блок 2	Практика	25	25
Блок 3	Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация	10	6 дан кем эмес
Адистик боюнча НБП көлөмү		360	320 дан кем эмес

Эскертүү: Жогорку окуу жайлар дисциплинардык блоктор үчүн окуу материалын иштеп чыгууга бөлүнгөн сааттардын 10% көлөмүн өзгөртүүгө укуктуу.

Окуу жай Мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык адистик боюнча НБП иштеп чыгат жана улуттук квалификация алкагына ылайык окутуунун натыйжаларына жетишүү үчүн жоопкерчиликти алат.

Адистиги боюнча НБП ар бир блогуна тиешелүү дисциплиналардын (модулдардын) жана алардын эмгек сыйымдуулугунун, окуу жай сатып алуу түрүндө аны алуунун натыйжаларына бухгалтердик талаптарды камтыган блок үчүн белгиленген көлөмдө өз алдынча аныктайт.

5.2.1. Адистик боюнча НБП ишке ашырууну камсыздашы керек:

- тизмеси жана эмгек сыйымдуулугу Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан аныкталуучу гуманитардык, социалдык жана экономикалык циклдин милдеттүү дисциплиналары. Көрсөтүлгөн дисциплиналардын мазмуну жана аларды ишке ашыруу тартиби тиешелүү адистик боюнча ЖКБ НБП тарабынан белгиленген;

- өздөштүрүүгө милдеттүү болгон, бирок кредитке которулбаган жана адистик боюнча НБП көлөмүнө кирбеген 360 сааттан кем эмес жана аскердик-медициналык даярдык 610 сааттан кем эмес (КРдин Коргоо министрлигинин жарлыгына ылайык тиешелүү кафедрада болсо) дене тарбия жана спорт боюнча дисциплинасы.

Чет өлкөлүк жарандар үчүн:

- дене тарбия жана спорт боюнча сабактар тандалма түрдө өткөрүлөт (студенттердин тандоосу боюнча спорттук секциялар)

- аскердик-медициналык даярдык каралган эмес.

5.2.2. 2 - Практика блогу - окуу -өндүрүштүк практиканы камтыйт.

Окуу жай практиканын бир же бир нече түрүн тандап алууга, ошондой эле белгиленген кредиттердин чегинде практиканын кошумча түрүн түзүүгө укуктуу.

5.2.3. 3-Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация блогу - мамлекеттик сынактарды тапшырууну жана даярдыкты өткөрүүнү, бүтүрүүчүнүн (эгерде окуу жай бүтүрүүчүнүн квалификациясын камтыса) квалификациялык ишин аткарууну жана коргоону камтыйт.

5.2.4. НБП алкагында адистик боюнча милдеттүү жана тандалма элективдер бөлүнөт.

НБПнын адистик боюнча милдеттүү бөлүгү улуттук деңгээлди каттоо менен жалпы, универсалдуу, социалдык-жеке, жалпы маданий жана кесиптик компетенциялардын калыптанышын камсыз кылган дисциплиналарды жана практикаларды камтыйт.

Милдеттүү бөлүктүн көлөмү, мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын көлөмүн эске албаганда, адистик боюнча НБПнын жалпы көлөмөн 50% дан кем болбоого тийиш.

НБПнын тандалма бөлүгүндө студенттер тиешелүү адистик боюнча дисциплиналарды тандай алышат, ошондой эле башка адистиктердин НБПтан дисциплинаны тандоого уруксат берилет.

5.2.5. Окуу жай ден соолук мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга (алардын арызына ылайык) адистик боюнча НБП негизинде алардын психофизикалык өнүгүү өзгөчөлүктөрүн, индивидуалдуу мүмкүнчүлүктөрүн эске алып, зарыл болгон учурда ден соолугуна байланыштуу окутууга каршы көрсөтмөлөрү каралган НБПны кошпогондо, көрсөтүлгөн жактын өнүгүү бузулууларын жана социалдык адаптациясын ондоону камсыз кылууга мүмкүнчүлүк бериши керек.

5.3. Адисти даярдоо боюнча НБП ишке ашыруу шарттарына талаптар

5.3.1. Окуу процессин кадрлар менен камсыздоо

Адистерди даярдоонун НБПсын ишке ашыруу үчүн кесиптик дисциплинаны окутууда системалуу илимий-усулдук ишмердик менен алектенген базалык билими бар педагогикалык кадрлардын болушу зарыл. Ал эми дисциплинанын бир бөлүгүн лекция катары окуган окутуучулардын окумуштуулук даражасы (кандидат же илимдин доктору) болушу шарт. Бул лицензиялык талаптарга ылайык жалпы санынын 40% кем эмеси болуш керек.

Дипломго жана / же илимий наамга ээ болгон окутуучулардын жалпы санынын 10% га чейини акыркы 10 жыл ичинде жетекчи же бул жаатта практикалык тажрыйбасы бар окутуучулар менен алмаштырылышы мүмкүн.

5.3.2. Окуу процессин окуу-методикалык жана маалыматтык камсыздоо

Негизги билим берүү программасы бардык окуу курстары, дисциплиналар (модулдар) үчүн окуу - методикалык документтерди жана материалдарды камсыздашы керек.

Аудиториядан тышкары усулдук камсыздоо, аны ишке ашырууга жана көзөмөлдөөгө кеткен убакытты негиздөө менен коштолушу керек.

Негизги билим берүү программаларын ишке ашыруу ар бир студенттин НБП дисциплиналарынын (модулдарынын) толук тизмесине ылайык, маалымат базаларга жана китепкана фондуна кирүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болууга тийиш.

Билим берүү программасындагы кесиптик циклдин ар бир дисциплинасы боюнча милдеттүү түрдө окуу жана окуу-усулдук басма жана / же электрондук басылмалар менен камсыздоо ар бир студентке 0,5тен кем болбошу керек; лабораториялык иштер үчүн усулдук каражаттар менен камсыздоо 1: 1 болушу зарыл.

Китепкана фонду бардык дисциплиналар боюнча негизги окуу адабияттарынын басма жана / же электрондук басылмалары менен толукталышы керек.

Окуудан тышкары кошумча адабияттар фонду расмий, маалыматтык-библиографиялык жана мезгилдүү басылмаларды камтышы керек.

Студенттер кирүү мүмкүнчүлүктөрү менен камсыз болушу керек:

- студенттерге окутуунун максатын, милдеттерин жана билим берүү траекториясын жакшы түшүнүүгө мүмкүндүк берген уюштуруучу-усулдук материалдар болушу керек;

- негизги дисциплиналар боюнча окуу басылмаларын жана электрондук билим берүү ресурстарын камтыган электрондук китепкана системасына мүмкүнчүлүк болушу керек. Студенттерге адистиги боюнча (журналдардын тизмеси НБПта көрсөтүлгөн) ата мекендик жана чет өлкөлүк журналдардан турган китепкана фондунун комплекттерине кирүү мүмкүнчүлүгү берилиши керек.

5.3.3. Окуу процессин материалдык -техникалык жактан камсыздоо

Адистерди даярдоо үчүн негизги билим берүү программаларын ишке ашыруучу жогорку окуу жай, менчиктин же башка мыйзамдуу негизде, лабораториялык, дисциплинардык жана дисциплиналар аралык окутуунун бардык түрлөрүн, практикалык жана илимий изилдөөлөрдү камсыз кылган материалдык-техникалык базага ээ болууга тийиш. Ал окуу жайдын окуу планына жана учурдагы санитардык жана өрт коопсуздугунун эрежелерине ылайык ишке ашырылат.

Адистик боюнча НБП ишке ашырууга мүмкүндүк берген керектүү материалдык-техникалык камсыздоонун тизмеси:

- физика, химия, биологиялык химия, физиология, микробиология жана вирусология, фармакология, патологиялык анатомия, патофизиология, гигиена боюнча лабораториялар;
- анатомиялык музей;
- гуманитардык жана социалдык-экономикалык, табигый-илимий жана кесиптик дисциплиналарды изилдөө үчүн атайын жабдылган иш бөлмөлөр жана аудиториялар;
- бейтаптар менен иштөө көндүмдөрүн толуктоо үчүн симуляциялык борбор.

Электрондук басылмаларды колдонууда окуу жайда 100 студентке 7ден кем эмес интернетке кошулган компьютер болуш керек.

1 студент үчүн пайдалуу аянт кеминде 9м² болуш шарт.

Окуу жайдын менчигинде же башка укуктук негизде, программаны ишке ашыруу үчүн клиникалык базалары болушу керек.

Жеке менчик билим берүү мекемелери үчүн 1-тиркемедеги минималдуу талаптарга жооп берген өзүнүн көп тармактуу клиникасынын болушу милдеттүү.

5.3.4. Бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо

Жогорку окуу жай адистерди даярдоонун сапатына кепилдик берүүгө милдеттүү, анын ичинде:

- жумуш берүүчүлөрдүн өкүлдөрүн жана дипломдон кийинки билим берүү үчүн жооптуу жактарды тартуу менен бүтүрүүчүлөрдү даярдоо сапатын камсыздоо стратегиясын иштеп чыгуу;
- мониторинг, билим берүү программаларын мезгил -мезгили рецензиялоо;
- студенттердин билимдерин жана көндүмдөрүн, бүтүрүүчүлөрдүн компетенттүүлүгүн баалоонун объективдүү жол -жоболорун иштеп чыгуу;
- педагогикалык жамааттын компетенттүүлүгүн камсыз кылуу;
- алардын ишин баалоонун макулдашылган критерийлери боюнча үзгүлтүксүз өзүн-өзү аттестациялоо (стратегия) жана иш берүүчүлөрдүн өкүлдөрүн тартуу менен башка билим берүү мекемелери менен салыштыруу;
- өз ишмердүүлүгүнүн жыйынтыктары, пландары, инновациялары тууралуу коомчулукка маалымат берүү.

НБП боюнча адистерди даярдоо сапатын баалоо, студенттердин учурдагы жетишүү көзөмөлүн, аралык аттестациясын жана бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациясын камтышы керек.

Ар бир дисциплина боюнча билимди учурдагы жана аралык көзөмөлдүн конкреттүү

формалары жана жол-жоболору окуу жай тарабынан өз алдынча иштелип чыгат жана окутуунун биринчи айында студенттерге маалымдалат.

Студенттердин жеке жетишкендиктеринин тийиштүү НБП этабы менен коюлган талаптарга ылайык (учурдагы жана аралык аттестация) баалоо каражаттарынын базасы, анын ичинде типтүү тапшырмалар, көзөмөл иштери, тесттер жана билимин, көндүмдөрүн жана компетенттүүлүктүн калыптануу деңгээлин баалоо ыкмалары түзүлөт. Баалоо базалары окуу жай тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Баалоо каражаттарынын негиздери белгилүү бир адистик боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарын толук жана адекваттуу чагылдырууга, конкреттүү адисти даярдоо программасынын жана окуу планынын максаттарына жана милдеттерине ылайык келүүгө тийиш. Алар бүтүрүүчү тарабынан ушул талаптарга ылайык универсалдуу жана кесиптик компетенциялардын сапатына баа берүү үчүн иштелип чыккан.

Баалоо каражаттарын иштеп чыгууда, студенттердин чыгармачылык активдүүлүк жөндөмдүүлүгүн, конкреттүү атайын билимдин жоктугуна жана профессионалдык жүрүм - турум үчүн жалпы кабыл алынган алгоритмдердин жоктугуна байланыштуу жаңы көйгөйлөрдү чечүү жолдорун издөө даярдыгын камсыздоо зарыл.

Индивидуалдуу баалоодон тышкары, өз ара баалоо колдонулушу керек: студенттер бири - биринин иштерине пикир жазуу; рефераттар, долбоорлор, илимий иштерге оппонент болуу ж.б.

Окуу жай адистердин компетенттүүлүгүн баалоо жана көзөмөлдөө системасын келечектеги кесиптик ишмердик шарттарына ылайык түзүшү зарыл. Ушул максатта конкреттүү дисциплина окутуучусунан тышкары, сырттан эксперт катары иш берүүчүлөр (ДПМдин, ИИИнин жана фирмалардын кызыктар өкүлдөрү), жакын дисциплиналарды окуган окутуучулар ж.б. активдүү колдонулушу керек.

Студенттерге жалпы билим берүү процессинин мазмунун, уюштурулушун жана сапатын, ошондой эле айрым окутуучулардын ишин баалоо мүмкүнчүлүгүн берүү керек.

Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик даярдык деңгээлинин мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык аныктоого багытталган.

Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестацияга бул адистик боюнча мамлекеттик кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик стандартында каралган теориялык жана практикалык даярдыгын баалоо боюнча Мамлекеттик жыйынтыктоочу сынакты даярдоо жана өткөрүү кирет.

Студент өзүнүн жөндөмдүүлүгүн жана даярдыгын көрсөтүшү керек, алган терең билимине, көндүмдөрүнө жана калыптанган универсалдуу жана кесиптик компетенцияларга таянып, кесиптик ишмердүүлүгүнүн милдеттерин өз алдынча чечүүгө, атайын маалыматты профессионалдуу берүүгө, илимий жактан талашууга жана өз пикирин коргоого тийиш.

Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын программасы адистик боюнча мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык иштелип чыккан. Ал жалпы медициналык көйгөйлөрдүн, оорулардын жана патологиялык шарттардын тизмесин камтыйт, анын негизинде аттестациялык суроолор, тесттик тапшырмалар, практикалык көндүмдөрдүн тизмеси жана кырдаалдык клиникалык тапшырмалар түзүлөт.

Адистик боюнча мамлекеттик бүтүрүү сынагынын программасы медициналык жана фармацевтикалык жогорку окуу жайлардагы мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациянын мазмунуна, көлөмүнө жана структурасына карата талаптардын, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012 -жылдын 29 -майындагы No 346 токтому менен бекитилген учурдагы

«Жогорку окуу жайлардын бүтүрүүчүлөрүнүн жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация жөнүндө» жобосунун негизинде иштелип чыккан.

Бүтүрүүчүнүн компетенттүүлүгүн объективдүү баалоо үчүн сынактык суроолор жана тапшырмалар комплекстүү жана конкреттүү компетенцияларды түзүүчү ар кандай окуу циклдери тандалган бөлүмдөрүнө дал келиши керек.

Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация төмөнкүлөрдү камтыйт:

1. Кыргызстан тарыхы, кыргыз тили жана адабияты жана Кыргызстан географиясы боюнча предметтер аралык комплекстүү сынак (окуу мөөнөтү 5 жыл болгон чет өлкөлүк жарандар үчүн каралган эмес);
2. Адистик (профилдик) дисциплиналар боюнча жыйынтыктоочу дисциплиналар аралык сынак, анын тартиби жогорку окуу жай тарабынан өз алдынча бекитилет.

**Дарылоо ишмердигине лицензияланган жана Медициналык Аккредитациялоо
Комиссиясы (МАК) тарабынан тастыкталган жеке көп профилдуу клиникага
минималдуу талаптар**

Клиника төмөнкү көрсөткүчтөргө жооп бериши керек:

1) Кабыл алуу бөлүмү:

- каттоо;
- орундары бар күтүү залы (фойе);
- бейтаптарды кабыл алуу жана көрүү үчүн жабдылган адистик (терапевт, хирург, гинеколог, педиатр) текшерүү бөлмөлөрү;
- жабдылган процедуралык иш бөлмө;
- ооруларды аныктоо үчүн иш бөлмөлөр (эндоскопия, радиология, ЭКГ, УЗИ).

2) Адистиктер боюнча (терапевттик, хирургиялык) стационардык бөлүм:

- дарыгерлер жана ординаторлор үчүн иш бөлмөлөр;
- кезметчи медайымдын посту;
- орто жана кичи медайымдар үчүн иш бөлмөлөр;
- процедуралык иш бөлмөлөр;
- кароо жана медициналык процедуралар үчүн хирургиялык бөлмөлөр;
- тиешелүү дисциплинага ылайык бейтаптар үчүн палаталар (хирургиялык, терапиялык профилдеги);
- жабдууларды, инвентарларды жана медициналык жабдууларды сактоо үчүн көмөкчү иш бөлмөлөр;
- тамак-аш үчүн бөлмө;
- санитардык блок.

3) Операциялык блок:

- жабдылган операциялык блок, видеокамера менен жабдылган (студенттердин операциялык бөлмөдөн тышкары операциянын жүрүшүн көзөмөлдөө үчүн);
- медициналык персонал жана операциядан чыккан бейтап үчүн операцияга чейинки иш бөлмө;
- приборлорду иштетүү жана стерилдөө үчүн иш бөлмө.

4) Реанимация бөлүмү:

- интенсивдүү терапиянын жабдылган палаталары;
- дарыгерлер жана ординаторлор үчүн иш бөлмө;
- кезметчи медайымдын посту;
- орто жана кичи медайымдар үчүн иш бөлмөлөр.

5) Профилдик багыттагы лабораториялар:

- лабораториялык изилдөө үчүн биологиялык материалдын үлгүсүн алуу үчүн иш бөлмө;
- анализ үчүн иш бөлмө (атайын жабдуулар);
- биоматериалдарды сактоо үчүн иш бөлмө.